

Unifikační tendence na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy

Kateřina Ronovská*

1. ÚVOD

O nutnosti reformovat české soukromé právo bylo již vyřčeno a napsáno mnohé¹. Budoucí podoba právní úpravy určující pro toto právní odvětví je však stále pouze předmětem odborné a právně politické diskuse, do které bych chtěla přispět i následujícím pojednáním. Chtěla bych v něm věnovat pozornost některým vývojovým tendencím na poli soukromého práva v rámci sjednocené Evropy.

2. VÝVOJOVÉ TENDENCE

V průběhu uplynulých dvaceti let se na evropské úrovni s různou intenzitou uvažuje o sblížení soukromého práva. Odraz této tendence lze nalézt i v rezolucích Evropského parlamentu, např. z roku 1989 a 1994², včetně té poslední související, z března roku 2006³.

Co se týče harmonizačních snah v této oblasti prá-

va, nejpotebnější a nejsnáze proveditelná se od počátku jevila (a stále jeví) unifikace práva závazkového, resp. smluvního. Tento fakt má přímou spojitost s vytvořením jednotného hospodářského prostoru a volného obchodu v rámci sjednocené Evropy.

Prvním zásadnějším počinem, jež směřoval k vytvoření jednotných pravidel pro oblast smluvního práva, byly UNIDROIT principy (*The Principles of International Commercial Contract, 1994*)⁴, které byly vytvořeny mezinárodní organizací UNIDROIT. Působnost UNIDROIT principů je však omezena pouze na mezinárodní obchodní smlouvy, neboť vnitrostátní a spotřebitelské smlouvy jsou z jejich působnosti vyloučeny.

Druhým, pro společný evropský hospodářský prostor určujícím souborem pravidel, jsou Principy evropského smluvního práva (*The Principles of European Contract Law, dále jen PECL*)⁵, jež se staly základem pro další unifikační a kodifikační snahy závazkového práva v Evropě. Ač má toto pozoruhodné dílo určitou návaznost na evropské směrnice a nařízení, je celist-

* JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D., Katedra občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno. Stať je dílčím výstupem řešení fakultního výzkumného záměru „Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004.“

¹ Z poslední doby odkazují např. na stať kol. autorů: HURDÍK, J. – FIALA, J. – LAVICKÝ, P. – RONOVSKÁ, K.: Východiska a tendence vývoje českého občanského práva po vstupu České republiky do Evropské unie, in: sborník z konference: Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004, ed. HURDÍK, J. – FIALA, J. – SELUCKÁ, M., str. 156 a násl.

² Resolution on action to bring into line the private law of the Member States of 26 May 1989, O. J. C. E. 26 June 1989 C 158/401 a Resolution on the harmonisation of certain sectors of private law of the Member States, 6 May 1994, O. J. C. E. 25. July 1994 C 205/519.

³ European Parliament resolution on European contract law and the revision of the *acquis*: the way forward (2005/2022(INI)) – (*Usnesení Evropského parlamentu o evropském smluvním právu a přezkumu *acquis*: cesta v před*), dostupné na www.europarl.europa.eu (citováno 12. 9. 2006). Verze této rezoluce je dostupná na stránkách Evropského parlamentu i v českém jazyce, překlad je však terminologicky nepřesný, proto bylo čerpáno především z verze v anglickém jazyce.

⁴ Jejich revize následně provedena a publikována v roce 2004, aktuální verze dostupná na <http://unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm> (citováno dne 15. 9. 2006).

⁵ Poslední verze *Ole Lando, Eric Clive, André Prüm & Reinhard Zimmermann (eds.): Principles of European Contract Law, Part III*, Kluwer, The Hague, 2003.

vým souborem nových a koherentních pravidel určujících pro smluvní právo. Je založeno především na studiu a komparaci národních právních úprav, má rovněž podstatně širší záběr než UNIDROIT principy, protože není rozhodující, zda je smluvní stranou podnikatel nebo spotřebitel a nezáleží ani na tom, zda se jedná o domácí či přeshraniční kontrakt.

Při vytváření PECL principů byl nejprve vytvořen komparativní přehled řešení daného problému v právních rádech jednotlivých členských zemí a následně byl vybrán princip, který se jevil z celkového pohledu jako nejběžnější a nejvhodnější. Nejednalo se však vždy o pouhou kompilaci již existujících pravidel, protože v některých otázkách bylo rovněž dosaženo nových řešení, jež se zdály být lépe využitelné. Na Principech evropského smluvního práva pracovaly v průběhu bezmála dvaceti let tři Komise pro evropské smluvní právo (*Commissions on European Contract Law*). Hlavní osobností celého týmu byl po celou dobu práce na projektu profesor kodaňské univerzity Ole Lando⁶.

První z „komisí“ započala svou práci na definici Principů evropského smluvního práva v roce 1982 a výsledky svého bádání zveřejnila v roce 1995. Následně, v roce 1992, byla vytvořena v pořadí druhá komise, jež se zabývala základními principy vzniku a platnosti smluv, jejich interpretací a obsahem. Závěry práce této komise byly shrnuty a publikovány v roce 1999 (společně se závěry komise první). Jednotlivá ustanovení byla doprovázena důvodovou zprávou a poznámkami, jež odkazují na prameny, ze kterých bylo čerpáno a pravidla určující pro danou oblast v jednotlivých členských zemích unie. Třetí komise zveřejnila své závěry v roce 2003⁷. Svou pozornost její členové soustředili především k řešení některých dílčích otázek, např. změny a zániku závazků atd.

Expertní tým jednotlivých komisí byl většinou složen z profesorů – civilistů a dalších akademiků s blízkým kontaktem na odbornou praxi, kteří se během své práce snažili pracovat nezávisle, bez ohledu na partikulární politické či státní zájmy. Principy evropského smluvního práva jsou obecně pokládány za základ další projekty, které mají přispět k unifikaci soukromého práva v rámci Evropské unie. Jedná se např. o snahy směřující k vytvoření Evropského občanského zákoníku (*The European Civil Code*) či definici pravidel Společného referenčního rámce (*The Common Frame of Reference*).

3. EVROPSKÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Vznik Studijní skupiny pro Evropský občanský zákoník (*The Study group on European Civil Code*) je datován na rok 1998, v návaznosti na mezinárodní konferenci konanou v nizozemském Haagu nazvanou „*Towards a European Civil Code*“, kde se většina účastníků vyslovila za vytvoření společného Evropského občanského zákoníku. Projekt Evropského občanského zákoníku (*European Civil Code, dále jen ECC*) se v současné době věnuje tým asi padesáti expertů (*The Study group*) z nejrůznějších evropských vzdělávacích institucí, pod vedením profesora Christiana von Bara, jehož domovským pracovištěm je univerzita v Osnabrücku.⁸

Řešitelský tým je rozčleněn do pracovních skupin, z nichž každá zpracovává určitou specifickou oblast soukromého práva. Jedná se o apolitický vědecký projekt, jehož cílem je formulace základů evropského soukromého práva. Má přispět celoevropské debatě nad tímto tématem a být inspirací pro národní legislativu členských zemí i zákonodárství evropské. Projekt má rovněž přímou návaznost na evropské instituce; Evropský parlament ji označil v jedné ze svých rezolucí⁹ „za nositele přípravných prací při sblížování právních úprav občanského a obchodního práva členských států“.¹⁰

To, že je zachována i v rámci projektu ECC politická „nezávislost“ řešitelského týmu neznámá, že by nemohly pracovní skupiny konzultovat problémy a spolupracovat s ministerstvy spravedlnosti členských států, Evropskou Komisí či Evropským Parlamentem. Možný budoucí osud takového projektu ECC je totiž především otázkou politickou. Samotné rozhodnutí zvolit formu zákoníku (či formu jinou), je rozhodnutí politické a jeho obsah, třebaže právní, je předurčen společenskými a politickými cíli.¹¹

Cílem projektu ECC je vytvořit takový soubor pravidel, který by mohl být použitelný jak na národní tak na evropské úrovni. Pokud by tomu tak nebylo, došlo by ke koexistenci dvou na sobě nezávislých regulací soukromého práva – nesjednocené vnitrostátní regulace a regulace evropské, což by vedlo k nutnosti jasně vymezit hranice mezi jejich použitelností. Projekt má rovněž ambici využít možnosti, která se naskýtá pouze zřídka v historii, a to zlepšit a modernizovat stávající úpravu soukromého práva jako celku.

⁶ Proto se v literatuře hovoří o „Landově“ komisi.

⁷ V roce 2003 bylo souhrnně publikováno: OLE LANDO, ERIC CLIVE, ANDRÉ PRŮM & REINHARD ZIMMERMANN (eds.): *Principles of European Contract Law, Part I – III*, Kluwer, The Hague, 2003.

⁸ Více informací o tomto projektu je možno dohledat na www.sgecc.net (citováno 5. 4. 2007), Tato „studijní skupina“ v současné době participuje rovněž na projektu nazvaném „The Common Frame of Reference“.

⁹ Resolution on the approximation of the civil and commercial law of the Member states (COM (2001)389 – C5-0471/2001–2001/2187 (COS)), para 16.

¹⁰ Blíže VON BAR, CH.: *The contribution of the Study group on the European Civil Code to the European Convention*, 2002, dostupné na <http://www.sgecc.net/media/downloads/forum.pdf> (citováno 12. 4. 2007).

¹¹ Tamtéž.

„Obecná využitelnost společných principů by dožadista mohla vést pomoci k překonání teritorialismu uvnitř Evropy a k naplňování ideje, že *ius commune* Evropa-eum není pouhá utopie“¹².

Návrh sjednoceného evropského civilního kodexu vychází z kontinentálních právních tradic. Nemůže však aspirovat na všezahrnující normu, jak tomu bylo u většiny občanských zákonů jednotlivých evropských zemí na počátku 20. století. Aby mohla mít jednotná právní úprava šanci na úspěch, musí se nutně vyhnout regulaci takových oblastí práva, jež se zásadním způsobem liší v jednotlivých členských zemích s ohledem na právní a kulturní tradice jednotlivých zemí. To se týká především absolutních majetkových práv, zejména práva vlastnického, dědického a dalších.¹³ Na druhou stranu, i přes značné rozdíly v systémech rodinného práva jednotlivých evropských zemí¹⁴ lze i zde vyzorovat unifikační tendence, zejména co se týče rovnosti pohlaví či zvýšená ochrana práv dítěte. Problematická je rovněž pozice zemí s *common law* tradicí. Určité tendence částečné kodifikace některých právních aspektů lze zaznamenat i zde, ovšem otázka kodifikace je stále velmi citlivá.

Řešitelský tým se proto zaměřil především na závazkové, resp. smluvní právo, jež považuje za základ pro budoucí návrh Evropského občanského zákoníku.

4. ARGUMENTY PRO A PROTI PRINCIPŮM EVROPSKÉHO SMLUVNÍHO PRÁVA A PROJEKTU EVROPSKÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

V rámci diskuse nad Principy evropského smluvního práva se objevila i celá řada názorů, které vyznívají proti standardizaci smluvního (resp. závazkového práva) i proti vytvoření obecně závazných pravidel regulujících tuto problematiku v rámci evropského prostoru. Ráda bych na tomto místě prezentovala některé z těchto argumentů¹⁵. Pokud je zobecníme, dojdeme k závěru, že je lze vztáhnout i k Evropskému občanskému zákoníku jako celku.

Zásadním argumentem proti unifikaci, který bývá často prezentován, je fakt, že žádný z dokumentů,

jež jsou určující pro existenci Evropské unie (ani Maastrichtská ani Amsterodamská smlouva), neobsahují zmínku o sjednoceném evropském smluvním právu.

Zásadním problémem při vytváření obecně závazných pravidel chování na evropské úrovni jsou bezpochyby i značné rozdíly mezi pojetím kontinentálního a *common law* systému práva. Mimo to, je poukazováno i na rozdíly mezi jednotlivými právními systémy kontinentální Evropy, které jsou dány historickými, kulturními, ekonomickými i dalšími faktory.

Lze se setkat i s názory, že standardizace smluvního práva pomocí obecně závazných pravidel komunitárního práva není nutná, neboť uvnitř Evropské unie již existují instrumenty, které již tuto problematiku řeší, např. tzv. Římská úmluva (*The Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations, Rome 1980*).¹⁶

Problémem, který je jistě rovněž nezanedbatelný, je odpor některých členských států k unifikaci jako takové, neboť standardizovaná úprava často naráží na národní právní a kulturní tradice.

S výše uvedenými argumenty lze souhlasit i polemizovat. Pokud byly zmíněny propastné rozdíly mezi národními právními úpravami, hovoří spíše pro unifikaci než proti ní, neboť právě tyto odlišnosti značně komplikují zahraniční obchod. V červnu 2001 byl na úrovni Evropské komis vyloven názor¹⁷, že fungování vnitřního trhu znesnadňuje existence různost národních úprav smluvního práva. Zároveň byly vyzvány vlády, instituce, univerzity a experti na evropské právo, aby se zamysleli nad možnostmi řešení dané situace.

Jako jedna z možných cest se jeví vytvoření společných principů a zavedení volitelných pravidel (tzv. *soft law*); jiná pak může vést např. přes vytvoření obecně závazné legislativy na poli smluvního, resp. závazkového práva.

Za současného stavu, pokud se jedná o vztahy s mezinárodním prvkem, smluvní strany musí často vynakládat nemalé finanční prostředky a čas, aby se seznámily s právním řádem, který je určující pro daný právní vztah. Je to zjevně na překážku volného pohybu zboží, osob a služeb, což je neslučitelné s principem volného trhu¹⁸.

¹² Viz VON BAR, CH.: The Study Group on European Civil Code, in: working paper: The private Law system in the EU: Discrimination on Groups of Nationality and the need for European Civil Code, str. 134.

¹³ Co se týče dědického práva, dosud nebylo dosaženo takřka žádné harmonizace v této oblasti práva a je jasnou doménou jednotlivých členských států.

¹⁴ K této problematice blíže např. ANTOKOLSKAIA, M.: The Harmonisation of Family law: Old and new Dilemmas. European Review of Private Law, 1 – 2003, str. 28 a násl.

¹⁵ Shrnutí těchto argumentů lze nalézt např. v publikaci HARTKAMP, A., HESSELINK, M., HONDIUS, E., JOUSTRA, C., DU PERRON, E., VELDMAN, M.: Towards a European Civil Code. 3 vydání. Nijmegen: Kluwer Law International, dále pak HARTKAMP, A.: Perspectives for the Development of a European Civil Law, str. 2, (citováno 15. 4. 2007), dle http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/li_terature/hartkamp/perspectives_trento.htm či ve stati VON BAR, CH.: Working together Towards a Common Frame of Reference, *Juridica International*, 2005, X., str. 20– 22, (citováno 12. 4. 2007) z www.juridica.ee/get_doc.php?id=879.

¹⁶ Tato Úmluva je závazná pro Českou republiku od 1.7.2006.

¹⁷ A Communication to the Council and the European Parliament on European Contract Law (COM (2001) 398 final).

Spolu s přístupem nových členských států se v důsledku rozdílnosti jejich právních regulací soukromého práva ještě zvýšila potřeba vytvoření jednotného konceptu a sjednocených principů, které by systematicky regulovaly tuto právní oblast. Nemělo by to ovšem podkopat autoritu existujícího systému soukromého práva jednotlivých členských států, ale vhodně ji doplnit a případně modernizovat.

5. POSUN K SOFT LAW?

Dnes, vzhledem k situaci, která v Evropské unii nastala po jejím radikálním rozšíření, se jeví jako realističtější, že dříve než dojde k vytvoření jednotné koncepce soukromého práva na evropské úrovni (jestli k němu vůbec dojde), což skutečně běh na dlouhou trať, lze spíše uvažovat o vytvoření rámcových směrnic či nezávazného kodexu, případně vzorových dokumentů a o definici principů. Takový postup se jeví politicky průchodnější, i když i toto řešení má svá úskalí, především co se týče nesystematičnosti regulace pomocí směrnic a jejich terminologickou nesourodost. Z dokumentu Evropské komise¹⁹, který je výsledkem diskuse na téma „evropské smluvní právo“ vyplývá, že i přes všechny tendence k evropské integraci, je politická realita přístupna pouze omezenější „unifikaci“ občanského a obchodního práva právě formou instrumentů výše uvedených.

Obdobné závěry lze vztáhnout i na Evropský občanský zákoník, který by měl být jakýmsi volitelným instrumentem. Jeho působnost by měla být někde na hranici mezi mezinárodním právem soukromým a hmotně právním předpisem²⁰. Neměl by být obecně závazným právním předpisem, ale jeho použitelnost by byla omezena, pokud by si jej účastníci zvolili jako rozhodný pro konkrétní případ.

6. SPOLEČNÝ REFERENČNÍ RÁMEC

V současné době je neaktuálnější počínem na evropské úrovni v oblasti soukromého práva projekt na-

zvaný Společný referenční rámec (*The Common Frame of Reference, dále jen CFR*). Jeho výsledkem by měl být právně nezávazný soubor pravidel především pro oblast evropského smluvního práva. Do konce roku 2007 by měl být Evropské komisi, která je koordinátorem tohoto projektu, předložen výsledek práce tří pracovních skupin (*The Study Group, The Acquis Group a The Insurance Law Group*), jež byly povoleny k jeho vytvoření. Za základ práce těchto skupin byl vzaty tzv. Landovy Principy evropského smluvního práva.

Mimo odborných skupin se na projektu podílí i sdružení zástupců spotřebitelských organizací, průmyslu, obchodu a právních profesí (tzv. CFR-Net), které jsou povolány hájit skupinové a politické zájmy.

Evropský parlament se ve své Rezoluci o evropském smluvním právu a přezkumu *acquis*: cesta vpřed (2005/2022 (INI)) vyslovil, že ač měla být iniciativa v oblasti evropského smluvního práva²¹ považována především za pokus o zlepšení úrovně tvorby právních předpisů na komunitární úrovni, byla označena za nejdůležitější počín, který na poli soukromého práva, který v současné době probíhá²². Bylo znovu zdůrazněno již několikrát opakované stanovisko, že jednotný vnitřní trh nemůže plně fungovat, pokud dále nepokročí harmonizace soukromoprávních předpisů²³. Evropská komise byla vyzvána, aby využila probíhající práce expertních skupin na přípravě návrhů Principů evropského smluvního práva a práce Sdružení pro společný referenční rámec (CFR-Net)²⁴.

Podle představy Evropského Parlamentu by měl být navrhovaný Společný referenční rámec a připravované Principy evropského smluvního práva zpracovány tak, aby neupřednostňovaly určitou omezenou skupinu účastníků právních vztahů. Zároveň je považováno za nezbytné, aby byly respektovány odlišnosti právních tradic a jednotlivých systémů práva. Vyslovil se rovněž pro obecnou formulaci pravidel poskytující soudům prostor pro volné uvážení.²⁵ Zdůraznil, že v souvislosti s přípravou společných pravidel je vždy nutné vyhodnotit hospodářský a právní dopad nutných legislativních opatření, jež se týkají soukromého práva.

¹⁸ Ani výše zmíněná smlouva – *The Convention on the law Applicable to Contractual Obligations* neřeší problém, který nastane v případě, že pro řešení sporu je určující cizí právní řád.

¹⁹ Commissions Communication to the European Parliament and the Council: A more Coherent European Contract Law, – An Action Plan, COM (2003), 68 final (12. 2. 2003).

²⁰ Viz an Action plan, bod 90., (citováno 12. 4. 2007) http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/fair_bus_pract/cont_law/actionplan_en.htm.

²¹ Tak jak je popsána ve sdělení Komise ze dne 11. října 2004 (KOM(2004)0651) a o které Komise podala zprávu ve své první výroční zprávě o pokroku (KOM(2005)0456).

²² I když úvahy o tom, že by konečným výsledkem těchto snah by mohl být Evropský kodex smluvního práva nebo dokonce Evropský občanský zákoník, jsou příliš odvážné a předčasné.

²³ V září 2006 Evropský parlament poukázal ve svém, zatím posledním souvisejícím návrhu usnesení, že právní forma ani konečný účel Společného referenčního rámce ještě nejsou zřejmé, a proto by tyto otázky měly zůstat otevřené, včetně možnosti, že by mohl mít závaznou povahu.

²⁴ Sdružení těch, kteří zastupují zájmy spotřebitelských organizací, průmyslu, obchodu a právních profesí (CFR-Net).

²⁵ Pokud by byla právní úprava jednotlivých aspektů smluvního práva příliš podrobná, hrozilo by nebezpečí, že nebude možné pružně reagovat na změny právních okolností.

V rezoluci byla rovněž stanovena pravidla kontroly prací na projektu – povinnost informovat čtvrtletně Evroský parlament o dosažených výsledcích, průběžně konzultovat práci odborných pracovních skupin se zástupci zájmů praxe, uspořádat fórum, na kterém budou prezentovány průběžné výsledky atd.

7. DALŠÍ PROJEKTY

Výše zmíněné komise pro evropské smluvní právo, Skupina pro Evropský občanský zákoník či Společný referenční rámec nejsou jedinými projekty, které v současné době věnují soukromému právu na evropské úrovni. Existuje však i celá řada dalších projektů, např. tzv. Stormeho komise (*The Storme Commission on the Law of civil procedure*); ty jsou však většinou zaměřeny na určitou specifickou oblast, např. na problematiku civilního procesu či občanskoprávních deliktů.

8. BUDOUCÍ KONCEPCE ČESKÉHO SOUKROMÉHO PRÁVA A JEJÍ SOULAD S EVROPSKÝMI TENDENCEMI

Vzhledem k již řadu let probíhající odborné diskusi o budoucí koncepci soukromého práva a vytvoření nového kodexu bych se chtěla, v kontextu výše zmíněných faktů, zamyslet v nad způsobem realizace tohoto cíle.

Z pohledu vnitrostátního není pochyb, že nedostatky na poli civilního práva nelze do nekonečna řešit dalšími a dalšími novelizacemi stávajících předpisů, ale že koncepční změna a reforma soukromého práva je zcela nezbytná.²⁶ Kvalitní kodifikace by mohla dovést český právní řád jako celek ke stabilizaci, přispět k znovuoobnovení důvěry v právo a prosazování právní jistoty. Vzhledem ke stavu na poli soukromého práva by bylo vhodné, aby k takovému kroku bylo přistoupeno co nejdříve.

Zamyslíme-li se však nad touto otázkou z evropského úhlu pohledu, naskytá se České republice i dalším zemím²⁷, které dnes stojí před podobným problémem – rekodifikací soukromého práva, jedinečná příležitost, aby při vytváření svých vnitrostátních systémů soukromého práva reflektovaly nejen právní tradice daného státu, jeho kulturní a ekonomická specifika, ale mohou zároveň do rámce nových koncepcí začlenit i již existující evropskou legislativu týkající se soukromoprávních otázek. Zde se naskytá možnost využití

právě výše zmíněných projektů, které mohou být při připravované rekodifikaci velmi inspirativním pramenem poznání.

Návrh nového občanského zákoníku není vždy zcela v souladu s těmito tendencemi, které se objevují ve výše zmíněných výstupech a jsou výsledkem mnohaleté práce řady evropských odborníků z oblasti soukromého práva.

9. ZÁVĚR

V návaznosti na odstředivé tendence, které lze pozorovat např. v souvislosti s odmítnutím Ústavy pro Evropu, se objevují pochybnosti o samé nutnosti existence jednotné evropské právní úpravy soukromého práva jako celku. Na druhou stranu, o nutnosti harmonizace a unifikace v některých oblastech soukromého práva (především obchodněprávních) pochybuje málokdo.

Idea společného Evropského občanského zákoníku, jako závazného předpisu, se poněkud vzdaluje (i když neztrácuje). Pravděpodobnější se jeví vytvoření rámcových pravidel a principů, které si budou moci účastníci právních vztahů fakultativně a svobodně zvolit. To, jakým směrem se bude sjednocování na poli soukromého práva v rámci unie v budoucnu ubírat, je a bude politické rozhodnutí. Nicméně výsledky více jak dvacetiletého bádání v této oblasti, budou do značné míry využity.

Existují však i názory²⁸, že zakládací dokumenty Evropské unie neposkytují dostatečný zákonný podklad ani pro vytváření obecně závazných právních předpisů nebo závazných rámcových pravidel na poli soukromého práva, a to ani na úrovni doporučující.

Seznámení se s vývojovými tendencemi právních úprav soukromého práva jednotlivých zemí na úrovni evropského komunitárního práva a inspirace jimi by mohlo přispět ke zvýšení kvality českého právního řádu jako celku. Pokud by byl totiž nový systém soukromého práva vytvářen již s ohledem na evropské vývojové tendence, mohla by se případná budoucí unifikace či harmonizace českého soukromého práva s právem evropským do značné míry zjednodušit. V současné době totiž částečná a fragmentární působnost komunitárního práva v oblasti soukromého práva (např. co se týče spotřebitelského práva) vede k narušení systému a struktury vnitrostátních právních norem, které regulují soukromoprávní vztahy, což působí řadu problémů nejen u nás, ale i v dalších evropských zemích.

²⁶ Obdobný názor již v KNAPP, V., KNAPPOVÁ, M., KROPÁČ, L., ŠVESTKA, J.: Nad stavem a perspektivami soukromého práva v České republice. Právní rozhledy č. 3/1995, dále též, KANDA, A.: Několik kritických poznámek k rekodifikaci soukromého práva. Právní rádce č. 2/1999, str. 5 a násl.

²⁷ Např. v Maďarsku, Polsku a na Slovensku.

²⁸ Např. VAN ERP, S.: European Private Law: A European Standing Committee on Legal Terminology as a Next Step?, *Electornical Journal of Comparative Law*, (citováno dne 12. 4. 2007) z <http://www.ejcl.org/92/editor92.html>.